

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף מג

(המשך מהדף הקודם)

אמר עולא: כל פסוקי פרשת פרה יש בהם פסוקים שמוציאים את המשמעות של הפסוקים הקודמים, ויש בהם פסוקים שממשיכים את המשמעות הקודמת. הגמרא מתחילה לדרוש את כל הפרשה:

'ונתתם אותה אל אלעזר הכהן': 'אותה' בא למעט שדוקא הפרה הראשונה נעשית על ידי אלעזר, אבל לדורות לא. ונחלקו הדעות: האם לדורות כשרה אפילו בכהן הדיוט. או שלדורות צריך דווקא כהן גדול, ומשום שלומדים מיום הכיפורים שעבודתו רק בכהן גדול (מהמילים 'חוקה' – 'חוקה').

'והוציא אותה': אותה בלבד ולא פרה נוספת איתה. אמנם נחלקו בדבר זה התנאים האם דוקא פרה לא, אבל בהמה אחרת כן. שורש המחלוקת: האם דורשים 'טעמא דקרא'. לדעת תנא קמא דורשים את טעם האיסור - כדי שלא יאמרו ששחטו שתיים שאז היא פסולה (= מכיון שאם העוסק במעשה הפרה עשה מלאכה נוספת הוא פוסל אותה). [וכן אסור להוציא פרה שחורה איתה שלא יאמרו ששחטו את השחורה], לפי זה מותר להוציא בהמה אחרת איתה כגון חמור שבזה אין את החשש הנ"ל.

ושחט אותה': ולא פרה אחרת איתה.

'לפניו': לדעת רב שרק אלעזר כשר לשחוט – מלמד שלא יסיח דעתו ממנה, לדעת שמואל שזר כשר – מלמד שאלעזר יראה את השחיטה.

'ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו': התורה מדגישה שאלעזר הכהן יעשה את קבלת הדם. לדעת שמואל שבשחיטה זר כשר, בקבלת הדם דוקא אלעזר כשר. לדעת רב שגם בשחיטה הוא כשר, לא היה צורך לכתוב כאן את אלעזר, ולכן זהו 'מיעוט אחר מיעוט' שהוא בא לרבות (=לפי כללי התורה) אפילו כהן הדיוט. נמצא שפסוק זה מוציא מיד המשמעות של הפסוק הקודם (לרב לשיטתו ולשמואל לשיטתו).

(המשך בדף הבא ↓)

'ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת': כאן כתוב 'כהן' הדיוט בלבד. לדעת שמואל פסוק זה מוציא מיד המשמעות של הפסוק הקודם שכאן כשר כהן הדיוט. ולדעת רב פסוק זה ממשיך את המשמעות של הפסוק הקודם.

'וכבס בגדיו הכהן': פסוק זה מיותר שהרי מדובר כאן בכהן, אלא הוא בא ללמד שבכל מעשה הפרה צריך הכהן ללבוש בגדי כהונה (-מסמיכות הבגדים לכהן בפסוק).

'וטמא הכהן עד הערב': שוב פסוק זה מיותר, אלא ללמד לדורות שצריך הכהן ללבוש בגדי כהונה. הגמרא מבארת את הנושא, כי אמנם בתחילת הסוגיא הבאנו מחלוקת האם לדורות כשר בכהן הדיוט או רק בכהן גדול.

'ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח': 'איש' – להכשיר את הזר. ופסוק זה מוציא מיד המשמעות הקודמת. 'טהור' – להכשיר את האישה (כי מילה זו מיותרת שהרי הפרה קרויה 'חטאת').

'ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת': נחלקו הדעות בפירוש הפסוק. לדעת רבנן 'ולקחו' האנשים הכשרים לאסוף את אפר הפרה שעליהם דובר מקודם – דהיינו זר ואישה, אבל לא חרש שוטה וקטן. לדעת רבי יהודה המילה 'ולקחו' בלשון רבים - שונה מהמילה הקודמת 'ואסף' בלשון יחיד - ללמד שאפילו קטן כשר, אבל אישה פסולה (וכן אנדרוגינוס שהוא ספק אישה) מהמשך הפסוק 'ובתן עליו מים חיים' לשון זכר - ולא אישה.

ורבנן מבארים לשיטתם שדוקא כתוב בהתחלה לשון רבים (ולקחו) ואח"כ לשון יחיד (ובתן) - ללמד שאין צורך דווקא שאדם אחד יקח את האפר והוא עצמו יתן אותו על המים.

'ולקח אזוב וטבל במים איש טהור': לא היה צורך להדגיש שוב שאת ההזאה עושה 'איש טהור'. ולכן לדעת רבנן 'איש' ולא אישה, 'טהור' להכשיר את הקטן, ופסוק זה מוציא מיד המשמעות הקודמת. לדעת רבי יהודה להיפך 'איש' ולא קטן 'טהור' להכשיר את האישה, ופסוק זה מוציא מיד המשמעות הקודמת.

(המשך בדף הבא ↓)

'והזה הטהור על הטמא': המילה 'טהור' שוב מיותרת, ללמד על טבול יום שיצא מטומאה ונהיה 'טהור' - שכשר במעשה הפרה.

כי הוּוּ בה רבי יוחנן וריש לקיש בפרה: כאשר דקדקו אמוראים אלו בפרשת פרה לא הצליחו להשוות את כל הפסוקים בסדר אחד - דהיינו שכל פסוק יוציא ממשמעות הפסוק הקודם, או שכל הפסוקים ימשיכו במשמעות אחת, אלא יש פסוקים שממשיכים את המשמעות ויש פסוקים שמוציאים מהמשמעות.

בא לו אצל פרו שניה: הטעם שהכהן הגדול מתוודה על פרו עבור עצמו ואח"כ מתוודה שוב גם עבור שאר הכהנים (= "חטאתי... ובני אהרון עם קדושך"), משום שמוטב שיבוא הזכאי - כלומר הכהן הגדול לאחר שתוודה על עצמו ונעשה זכאי, ויכפר על החייב - על אחרים.

משנה: לאחר שני הוויזויים, הכהן הגדול שוחט את הפר ומקבל במזרק (= כלי שמקבלים בו את הדם) את דמו, ונותן את המזרק לאחד מהכהנים שהוא ממרס (= מערב) את הדם כדי שלא יקרוש, ואותו כהן עומד על הרובד הרביעי שבהיכל (= הרצפה הייתה עשויה שורות שורות של אבני שיש, וכל שורה נקראת 'רובד').

הכהן הגדול נוטל מחתה ועולה לראש המזבח החיצון, ומפנה את הגחלים לצדדים וחותרה עם המחתה מן הגחלים המעובלות (= שנשרפו לגמרי), ויורד מהמזבח ומניח את המחתה על הרובד הרביעי שבעזרה, והיא מונחת שם עד שיחפון קטורת ויתן לתוך הכף ואח"כ יכניס את הכף והמחתה לקודש הקדש ויקטיר שם את הקטורת.

בכל יום הכהן חותרה את הגחלים (מהמערכה השנייה של קטורת) במחתה מכסף ומערה את הגחלים למחתה מזהב, ונכנס להיכל עם המחתה של זהב להקטיר את הקטורת על המזבח הפנימי. והטעם הוא מפני שהתורה חסה על ממונם של ישראל, והזהב נשחק ע"י שחותרים בו בגחלים. אבל ביוה"כ הוא חותרה בגחלים במחתה מזהב, ובמחתה זו הוא מכניס את הגחלים לקודש הקדשים להקטיר את הקטורת. ומפני חולשתו של הכהן הגדול שהוא שרוי בתענית ועליו מוטלת כל עבודת היום, הקילו עליו שלא יטרח לערות ממחתה למחתה.

(המשך בדף הבא ↓)

בכל יום הוא חותה במחתה המחזיקה 4 קבים, ומערה את הגחלים למחתה המחזיקה 3 קבים, וביוה"כ הוא חותה במחתה של 3 קבים ואותה הוא מכניס לקודש הקדשים. וגם זה משום חולשתו של הכהן הגדול.

בכל יום היתה ידה של המחתה קצרה, וביוה"כ ארוכה. כדי להקל עליו, שתהיה ידה של המחתה מתחת לזרועו, וזרועו מסייעת לו להחזיקה.

בכל יום היה מקטיר קטורת על המזבח הפנימי במשקל פרס (= חצי מנה) בשחרית ופרס בבין הערביים, וביוה"כ היה מוסיף (= חוץ משני ההקטרות הנ"ל) מלא חופניו ומקטיר בקודש הקודשים.

בכל יום הייתה הקטורת דקה, וביוה"כ הייתה דקה ביותר, שהיה מחזירה למכתשת בערב יוה"כ וחוזר ושוחק אותה.

ביוה"כ הכהן הגדול עולה ויורד באמצע הכבש של המזבח, להראות את כבודם וחיבתם של ישראל שהוא השליח שלהם והוא מתנהג בבית המקדש כבן-בית.